

Trzecie stwierdzenie bernikli czarnej *Branta bernicla nigricans* w Polsce

ZBIGNIEW KAJZER, SEBASTIAN GUENTZEL, MARCIN SOŁOWIEJ

Dnia 7 listopada 2012 roku podczas obserwacji przelotu ptaków morskich w Pogorzeliczy (pow. gryficki, woj. zachodniopomorskie) stwierdziliśmy dorosłą berniklę czarną *Branta bernicla nigricans* (fot. 1). Ptak przelatywał nisko nad morzem, w kierunku zachodnim razem z 5 dorosłymi berniklami obrożnymi podgatunku nominatywnego. Podczas około 2 minutowej obserwacji dokonanej z odległości 150–200 metrów przy pomocy lunet 20-60x80 oraz 25-50x80, udało się zaobserwować zestaw cech diagnostycznych oraz wykonać dokumentację fotograficzną. Bernikla czarna już w pierwszym momencie obserwacji zwróciła uwagę swoim odmiennym wyglądem. Ptak wyróżniał się przede wszystkim ubarwieniem spodu i boków tułowia. Pierś oraz brzuch były czarne, bez wyraźnej granicy między czarną piersią i szarawym brzuchem występującej u *bernicla*. Boki tułowia były białawe i tworzyły wyraźnie skontrastowaną plamę w kształcie stożka skierowanego wierzchołkiem ku przodowi ptaka. Z wierzchu ptak był ubarwiony w jednolicie czarniawo-brunatnym tonie, bez wyraźnego kontrastu między lotkami, a pokrywami naskrzydłowymi. Na czarnej szyi była dobrze widoczna biała obroża, najszersza na przodzie, znacznie wyraźniejsza niż obroże u wszystkich równocześnie obserwowanych ptaków z podgatunku *bernicla*. Pozostałe partie upierzenia jak i cechy sylwetki były zbliżone do podgatunku *bernicla*. Bezpośrednie porównanie bernikli czarnej z osobnikami podgatunku nominatywnego było niezmiernie pomocne i minimalizowało możliwość błędnej oceny faktycznego ubarwienia ptaka mogącej wynikać z warunków świetlnych. Obserwacja została zaakceptowana przez Komisję Faunistyczną jako trzecie stwierdzenie bernikli czarnej w Polsce.

Podgatunek ten dotychczas spotkano w kraju dwukrotnie (w obu przypadkach pojedyncze, dorosłe osobniki): od 31 października do 8 listopada 1998 we Władysławowie oraz 4 listopada 2007 w Świnoujściu (Sikora 2000, Latkowski 2011).

Bernikla czarna gniazduje w tundrze północnej Syberii na wschód od Półwyspu Tajmyr, na Alasce oraz w zachodniej części arktycznej Kanady. Główne zimowiska znajdują się na zachodnim wybrzeżu Ameryki Północnej, mniej licznie zimuje na azjatyckim wybrzeżu Pacyfiku (van den Berg et al. 1984, Cramp 1998, Sikora 2000). Van den Berg et al. (1984) sugerują, że bernikle czarne pojawiające się w Europie mają zarówno nearktyczne jak i wschodnio-palearktyczne pochodzenie. Ptaki stwierdzane na wybrzeżach Islandii, Irlandii i zachodniej Anglii w stadach podgatunku *hrota* zalatują prawdopodobnie z Nearktyki, natomiast ptaki stwierdzane na zimowiskach formy *bernicla* to najprawdopodobniej osobniki zalatujące z Syberii.

Pierwsze obserwacje podgatunku *nigricans* w Europie miały miejsce w lutym 1957 i w lutym 1958 w hrabstwie Essex w południowo-wschodniej Anglii i dotyczyły prawdopodobnie tego samego powracającego osobnika (van den Berg et al. 1984). Od roku 1974 bernikla czarna obserwowana jest w Europie corocznie i tylko do roku

Fot. 1. Bernikla czarna (z prawej) z jedną ze współobserwowanych bernikli obroźnych z podgatunku nominatywnego, Pogorzelica, 07.11.2012 (fot. Z. Kajzer)

Photo 1. Black Brant (right) and Dark-bellied Brent Goose, Pogorzelica, 07.11.2012

1997 zanotowano ją już około 270 razy (van den Berg et al. 1984, Sikora 2000). Bernikla czarna pojawia się w Europie głównie na wybrzeżach Morza Północnego: we wschodniej Anglii, w Holandii i Niemczech oraz atlantyckich wybrzeżach Francji. Ptaki stwierdzane są najczęściej na zimowiskach bernikli obroźnej podgatunku nominatywnego, a spora część obserwacji dotyczy osobników powracających w kolejnych latach w te same miejsca (van den Berg et al. 1984, Fraser 2013). Fraser (2013) sugeruje, że bernikla czarna w Wielkiej Brytanii nadal zasługuje na miano klasycznego „vagranta” właśnie ze względu na mały dopływ nowych ptaków. Świadczyć ma o tym także fakt bardzo małej liczby stwierdzeń młodych ptaków na zimowiskach. W Wielkiej Brytanii w latach 1958–2007 stwierdzono 184 osobniki bernikli czarnej, w Holandii 96 osobników odnotowano do roku 1998, do kiedy to podgatunek ten weryfikowany był przez tamtejszą komisję faunistyczną (van der Vliet et al. 2005, Fraser 2013). W Niemczech do roku 2008 stwierdzono go 105 razy (Deutsche Seltenheitenkommission 2009). Bernikla czarna jest rzadko obserwowana na wschodnim Bałtyku, w Finlandii stwierdzono ją 8 razy w latach 1982–2011 (Finish Rarities Committee: www.birdlife.fi), a w Estonii 6 razy w latach 2007–2014 (Margus Ots, inf. list.). Z kolei w Szwecji do roku 2013 odnotowano aż 109 stwierdzeń, w sumie 120 osobników (www.sofnet.org).

Magnus Corell i Margus Ots pomogli nam w uzyskaniu informacji o pojawach bernikli czarnej w Szwecji i Estonii za co im serdecznie dziękujemy.

Third record of Black Brant *Branta bernicla nigricans* in Poland. An adult Black Brant flying along the Baltic Coast together with five Dark-bellied Brent Geese was observed at Pogorzelica on 7 November 2012. This was the third record of this species in Poland (and also in Pomerania). The previous two records were in 1998 and in 2007. Accepted by the Polish Bird Rarities Committee.

Literatura

- van den Berg A.B., Lambeck R.H.D., Mullarney K. 1984. The occurrence of the 'Black Brent' in Europe. *Brit. Birds* 77: 458–465.
- Cramp S. (eds). 1998. The Complete Birds of the Western Palearctic. CD-ROM Version 1.0, Oxford University Press.
- Deutsche Seltenheitenkommission 2009. Seltene Vogelarten in Deutschland von 2006 bis 2008. *Limicola* 23: 257–334.
- Fraser P.A. 2013. Report on scarce migrant birds in Britain in 2004–2007. Part 1: non-passerines. *Brit. Birds* 106: 368–404.
- Latkowski M. 2011. Drugie stwierdzenie „bernikli czarnej” *Branta bernicla nigricans* w Polsce. *Ptaki Pomorza* 2: 143–145.
- Sikora A. 2000. Pierwsze stwierdzenie „bernikli czarnej” *Branta bernicla nigricans* w Polsce. Taksonomia i identyfikacja podgatunków bernikli obrożnej. *Not. Orn.* 41: 149–158.
- van der Vliet R.E., van der Laan J. & CDNA. 2005. Rare birds in the Netherlands in 2004. *Dutch Birding* 27: 367–394.

Zbigniew Kajzer, Wiosny Ludów 3/35, 71-471 Szczecin, atricilla@interia.pl

Sebastian Guentzel, Ptasia 1, 72-010 Przęsocin, limicola@interia.pl

Marcin Sołowiej, Zakole 46/7, 71-454 Szczecin, trochiloides@gmail.com

Trzecie stwierdzenie cyraneczki karolińskiej *Anas carolinensis* na Pomorzu

ANDRZEJ KOŚMICKI, BARTOSZ JANISZEWSKI

Dnia 10 kwietnia 2014 roku podczas prowadzenia obserwacji na niewielkich stawach rybnych w Głowaczewie pod Kołobrzegiem (woj. zachodniopomorskie), zaobserwowaliśmy samca cyraneczki karolińskiej *Anas carolinensis* w szacie godowej (fot. 1). Ptak przebywał na mniejszym ze stawów, w stadzie około 150 cyraneczek *A. crecca* i 50 innych kaczek z rodzaju *Anas*. Opisany osobnik trzymał się stale kilku samców euroazjatyckich cyraneczek, z którymi żerował i tokował. Ptaka obserwowano przez lunety z odległości około 150 metrów, wykonano jego dokumentację fotograficzną przy użyciu lustrzanek cyfrowych i sfilmowano go przy zastosowaniu digiscopingu. Po około 20 minutach oglądania,